

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).

Спеціальність – 281.

Державне управління: удосконалення та розвиток. 2024. № 9.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.9.18>

УДК 351.746.1

О. В. Мартинюк,

*старший викладач кафедри прикордонної служби факультету безпеки,
державного кордону Національна академія Державної прикордонної служби*

України імені Богдана Хмельницького,

аспірант, Хмельницький університет управління та права

імені Леоніда Юзькова

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0216-1356>

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ

O. Martyniuk,

Senior Lecturer of the Department of Border Guard Service,

*Faculty of Security, The Bohdan Khmelnytskyi National Academy of the State Border
Guard Service of Ukraine,*

Postgraduate student of the Department of Public Management and Administration,

Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law

THE ESSENCE AND SPECIFICS OF STATE POLICY IN THE FIELD OF ENSURING STATE BORDER SECURITY

У статті розглянуто ключові аспекти забезпечення безпеки державного кордону України в умовах сучасних геополітичних викликів. Дослідження фокусується на необхідності адаптації існуючих систем прикордонного контролю до нових реалій, що виникають внаслідок міжнародних конфліктів, зокрема повномасштабного вторгнення РФ на територію України, терористичних загроз та інших ризиків. Аналіз показує, що ефективне управління кордоном є критично важливим для захисту національних інтересів та забезпечення територіальної цілісності країни. Проаналізовано сучасну систему забезпечення безпеки державного кордону, виявивши певні виклики та загрози в цій сфері, зокрема, недостатнє фінансування, брак кваліфікованих кадрів, недостатня інтеграція суб'єктів, які безпосередньо мають відношення до питання захисту державного кордону тощо. Основними результатами дослідження є підкреслення необхідності інтеграції сучасних технологій для покращення безпеки, посилення міжнародного співробітництва та удосконалення внутрішніх процедур управління кордонами. На основі виявлених проблем запропоновано рекомендації щодо вдосконалення захисту та охорони державного кордону, посилення моніторингу, а також розширення співпраці з міжнародними партнерами. Практичне значення дослідження полягає у можливості застосування отриманих результатів для підвищення ефективності охорони кордонів, зміцнення національної безпеки та адаптації до нових викликів, що постають перед Україною в сучасному глобалізованому світі.

This article delves into the key aspects of ensuring the security of Ukraine's state borders amidst the current geopolitical challenges. The research emphasizes the urgent need to adapt existing border control systems to the evolving realities brought about by international conflicts, including the full-scale invasion of Ukraine by the Russian Federation, rising terrorist threats, and various other risks. The analysis demonstrates that effective border management is of utmost importance for safeguarding national

interests and maintaining the country's territorial integrity. The study provides a comprehensive examination of the current border security framework, revealing several significant challenges and threats in this domain. These include inadequate funding, a lack of qualified personnel, and insufficient integration among agencies involved in border protection. Such deficiencies undermine the effectiveness of border security measures and highlight the necessity for systemic improvements.

In response to these issues, the study proposes several recommendations aimed at enhancing border protection. These include upgrading technological solutions to improve monitoring capabilities, strengthening international cooperation to address cross-border threats, and refining internal border management procedures to ensure a more cohesive and efficient approach. By adopting these recommendations, it is anticipated that Ukraine can better navigate the complex landscape of modern security challenges. The study underscores the importance of integrating advanced technologies and fostering robust international partnerships to bolster border security. Its practical implications are significant, offering valuable insights that can be utilized to enhance the effectiveness of border management strategies. This will not only improve national security but also enable Ukraine to better adapt to new and emerging challenges in an increasingly globalized world. Overall, the research contributes to the broader discourse on border security and management, providing actionable recommendations that can help policymakers and security practitioners develop more effective strategies for safeguarding Ukraine's borders and ensuring its national security in the face of evolving threats

Ключові слова: *державна політика, безпека державного кордону, національна безпека, інтегроване управління кордонами, національні інтереси.*

Keywords: *state policy, state border security, national security, integrated border management, national interests.*

Актуальність. У сучасних умовах національної безпеки питання забезпечення безпеки державного кордону набуває особливої значущості, що обумовлено низкою факторів, які безпосередньо впливають на стабільність та суверенітет держави. Державний кордон України є не лише фізичною межею, але й символом державної незалежності, що потребує ефективного захисту та постійної уваги з боку державних органів. Зростання зовнішніх загроз, таких як збройні вторгнення, зокрема повномасштабне вторгнення РФ на територію України, терористичні загрози, нелегальна міграція, контрабанда, торгівля людьми та іншими формами транснаціональної злочинності, створює нові виклики для безпеки державного кордону. В умовах, коли світовий політичний ландшафт стає все більш нестабільним, а загрози набувають нових форм і проявів, зокрема в кіберпросторі, роль державної політики у сфері безпеки кордону значно зростає. Це обумовлює необхідність не тільки ефективної охорони кордону, але й запровадження комплексного підходу до його захисту, який включає як правове регулювання, так і розробку та впровадження сучасних технологій, міжнародну співпрацю, а також залучення місцевих громад і громадських організацій до процесу забезпечення безпеки.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Україна сьогодні переживає переломний етап своєї історії, коли виборює право на власну державність і європейське майбутнє у війні з РФ. Цей період не тільки переосмислює національні цінності, але й вимагає перевизначення підходів до забезпечення безпеки державного кордону. В умовах активної агресії та постійних загроз, захист кордонів стає ключовим фактором у збереженні суверенітету та територіальної цілісності України. Таким чином, питання безпеки державного кордону набуває особливої актуальності і вимагає комплексного підходу до вирішення. У статті розглядаються особливості державної політики в сфері безпеки державного кордону України, а також проблеми, пов'язані з цією

сферою. У зв'язку з цим, детальне вивчення сутності та особливостей забезпечення державної політики у сфері безпеки державного кордону є вкрай актуальним завданням, яке має важливе значення як для наукової спільноти, так і для практиків, які безпосередньо займаються питаннями захисту державного кордону. Вивчення цих аспектів дозволяє не лише вдосконалити існуючі систему заходів щодо забезпечення безпеки, але й розробити нові підходи, які відповідатимуть сучасним викликам і загрозам, забезпечуючи тим самим надійний захист національних інтересів України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Забезпечення охорони та безпеки державного кордону є ключовим аспектом національної безпеки України. Важливість спільної роботи в цьому напрямку підтверджена Стратегією інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року (далі – Стратегія), затвердженою у 2019 році. Цей документ підкреслює, що ефективне управління державним кордоном є важливим для безпеки країни, розвитку економіки та людського потенціалу [16].

Стратегія впроваджує поняття «інтегроване управління кордонами», що передбачає скоординовану діяльність державних органів та військових формувань для забезпечення балансу між високим рівнем прикордонної безпеки та відкритістю кордонів для законного співробітництва. Система інтегрованого управління включає співпрацю на трьох рівнях: внутрішньовідомчому, міжвідомчому та міжнародному. Суб'єкти інтегрованого управління кордонами, серед яких Міністерство внутрішніх справ України, Державна прикордонна служба України (далі – ДПСУ) та інші державні органи, взаємодіють для досягнення цілей державної політики у цій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що науково-теоретичні та практичні аспекти захисту та охорони державного кордону України висвітлені в працях Цевельова [18], Ксензюка А. Я. [3], Камінської Н. В. [2], Нижника Н.Р., Ситника Г.П., Білоуса В.Т. [4] тощо.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз та визначення сутності та особливостей забезпечення державної політики у сфері безпеки державного кордону, а також виявлення проблем та викликів, що постають у процесі її реалізації.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні в сфері публічного управління не існує єдиного загальновизнаного визначення державної політики у сфері безпеки кордонів України. Ця політика повинна поєднувати пріоритети національної безпеки з діями військових, правоохоронних і політичних організацій. Для досягнення поставлених цілей необхідно використовувати різні інструменти, такі як дипломатичні, розвідувальні та спеціальні засоби [3]. Державна політика у сфері безпеки державного кордону України націлена на захист територіальної цілісності, суверенітету та забезпечення законного порядку на кордоні. Вона характеризується комплексним підходом, що охоплює всі аспекти безпеки державного кордону через правове регулювання, практичні заходи з охорони кордону та координацію дій між різними рівнями влади, зокрема між державними органами, місцевим самоврядуванням і міжнародними партнерами, для забезпечення ефективного контролю та захисту кордонів [18].

Державна політика у сфері безпеки державного кордону України є невід'ємною складовою політики національної безпеки. Вона визначає стратегічні напрямки та реалізує необхідні заходи для забезпечення ефективного контролю, захисту і управління кордонами країни. Ця політика відіграє ключову роль у структурі захисту національних інтересів та територіальної цілісності України. Однак, сфера безпеки державного кордону настільки широка, що потребує детального розгляду окремих її складових. Зокрема, охорона кордонів є складною та багатогранною задачею, яка включає не лише фізичну охорону, але й широкий спектр заходів з координації, контролю та регулювання переміщень через кордони. Це можна розглядати як інтегровану частину прикордонної політики та загальної політики забезпечення безпеки державних кордонів, які

взаємодіють та доповнюють одна одну для забезпечення ефективного управління та контролю над кордонами країни [2].

Захист державного кордону України є ключовим елементом національної безпеки, адже саме він гарантує територіальну цілісність, політичну та економічну незалежність, суверенітет і єдність країни. Враховуючи це, охорона державного кордону розглядається як невід'ємна складова загальнодержавної системи безпеки України. Забезпечення цілісності та недоторканності державного кордону України є конституційною вимогою (ст. 2 Конституції), виконання якої, згідно із Законом України «Про державний кордон України» 1991 року, покладається на Збройні Сили України та відповідні військові формування [8]. Стаття 1 Закону «Про державний кордон України» від 4 листопада 1991 року офіційно визначає «державний кордон України як лінію і вертикальну поверхню, що проходять по цій лінії. Це визначення встановлює межі території України, охоплюючи сушу, води, надра та повітряний простір країни» [8].

Конституція України визначає різні види безпеки, такі як безпека людини, екологічна, економічна, інформаційна, державна та національна. Національна безпека є складним соціально-політичним явищем, що включає права і свободи особи, суспільство, державу та її територіальну цілісність. У воєнний час особлива увага приділяється безпеці державного кордону. Основні нормативно-правові акти, що регулюють захист державного кордону і суверенітету України, включають Декларацію про державний суверенітет України (1990) [1], яка закріплює недоторканність кордонів, Закон України «Про правонаступництво» (1991) [13], що визначає кордони України, Закон України «Про оборону України» (1991) [12], який регулює захист кордону через військові структури, Закон України «Про державний кордон України» (1991) [8], що описує межі території України, «Про Збройні Сили України» (1991) [10], Рішення Ради національної безпеки і оборони Про рішення Ради національної безпеки і оборони України

(2016) [15], що окреслює оборонну стратегію та співпрацю з ЄС і НАТО, та Закон України «Про національну безпеку України» (2018) [11], що інтегрує аспекти і органи для забезпечення охорони кордону.

Реалізація державної політики у сфері безпеки державного кордону здійснюється через систематичну діяльність Сил безпеки і оборони, які спрямовані на оперативне виявлення та запобігання зовнішнім і внутрішнім загрозам національній безпеці України. Важливість такого підходу підкреслюється широким розумінням поняття «безпека», що охоплює різноманітні аспекти захисту держави. Поняття «безпека» є багатогранним і відображає складне соціально-політичне явище, що включає життєдіяльність, історичний досвід та культуру суспільства і держави [4, с. 22]. У юридичній енциклопедії поняття «безпека» визначається як «комплексний стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства та держави від потенційних загроз, які можуть виникати як у межах самого суспільства, так і за його межами. Цей стан враховує як внутрішні фактори, такі як злочинність, порушення громадського порядку, економічні та соціальні ризики, так і зовнішні загрози, такі як тероризм, агресивна зовнішня політика і військові загрози» [19].

Формування державної політики щодо безпеки державного кордону та захисту суверенітету виключної (морської) економічної зони України є одним із пріоритетних напрямків національної безпеки і оборони. Ця політика реалізується відповідно до Конституції України, чинного законодавства та інших нормативно-правових актів, загальних принципів і норм міжнародного права, а також шляхом цілеспрямованої та узгодженої діяльності органів державної влади, громадських об'єднань і громадян відповідно до їх прав та обов'язків [17].

Аналіз наукових праць з питань забезпечення безпеки державного кордону України дозволив виявити деякі її характерні особливості, зокрема:

– безпека державного кордону є важливою складовою національної безпеки України, спрямованою на створення умов для захисту національних

інтересів держави на кордоні, забезпечення його недоторканності та територіальної цілісності;

– основна мета безпеки державного кордону полягає у створенні ефективної системи захисту національних інтересів у прикордонній сфері, що спрямована на мінімізацію та нейтралізацію транскордонних глобальних викликів і загроз;

– об'єктами безпеки державного кордону є права та свободи громадян, конституційний лад, суверенітет, територіальна цілісність України, а також економічні, політичні та військові інтереси держави;

– суб'єктами безпеки державного кордону виступають органи державної влади, до компетенції яких належать питання забезпечення національної безпеки на державному кордоні України, органи місцевого самоврядування, громадські організації та громадяни України [2]. Таким чином, процеси, пов'язані з реалізацією комплексних заходів для посилення безпеки державного кордону в рамках Стратегії національної безпеки України, передбачають реформування системи державного управління у зазначеній сфері [14].

З метою реалізації державної політики забезпечення безпеки державних кордонів, було створено комплексну систему органів і структур, що забезпечують ефективний захист державного кордону України. Ця система, що відповідає за безпеку державного кордону України, включає кілька ключових органів та структур. До них відносяться Рада національної безпеки і оборони України, ДПСУ, Державна міграційна служба України, Державна митна служба України, Збройні Сили України, Національна поліція України, Національна гвардія України та Служба безпеки України. Крім того, важливу роль відіграють інші правоохоронні органи, органи цивільного захисту, а також громадяни і їх об'єднання. Вони розробляють і реалізують стратегії та концепції для ефективного управління кордонами. Ці органи взаємодіють і координують свою діяльність з метою забезпечення національної безпеки та оборони, нейтралізації

збройних конфліктів на кордоні та за його межами, створення ефективної системи захисту кордонів та відновлення територіальної цілісності України. До суб'єктів, які також займаються охороною зовнішніх кордонів, слід віднести Міністерство закордонних справ України, Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України, Державну авіаційну службу України, Державну службу України з безпеки на транспорті і Державну службу експортного контролю України. Однією з ключових особливостей забезпечення безпеки державного кордону є необхідність тісної координації дій між різними державними структурами та міжнародними партнерами. Це включає обмін інформацією, спільні навчання та розробку єдиних стандартів реагування на загрози [11].

В умовах забезпечення безпеки державного кордону України, роль ДПСУ є надзвичайно важливою, оскільки цей орган відповідає за специфічні завдання, пов'язані з охороною кордонів та контролем їх недоторканності. Згідно з Законом України «Про Державну прикордонну службу України» від 19 червня 2003 року, ДПСУ має повноваження забезпечувати недоторканність державного кордону, захищати суверенні права України в її виключній (морській) економічній зоні, запобігати незаконним змінам державного кордону та дотримуватися режиму державного кордону і прикордонного режиму. Відповідно до статті 1 цього закону, ДПСУ є спеціалізованим правоохоронним органом, що здійснює державну політику в сфері охорони кордону та забезпечує захист суверенних прав України [9].

На основі аналізу різних джерел, можна розділити всі органи, що відповідають за охорону державного кордону України, на дві основні групи залежно від їх спеціалізації та компетенції (рис. 1)

Рис. 1. Класифікація суб'єктів забезпечення формування державної політики у сфері безпеки державного кордону

Джерело: Складено автором на основі [9,11]

Суб'єкти загальної компетенції мають широкі управлінські повноваження, що охоплюють функції, які виходять за межі охорони зовнішніх кордонів України, та діють у рамках своєї загальної компетенції. Суб'єкти спеціальної компетенції зосереджуються на керівництві охороною зовнішніх кордонів, виконуючи основні завдання у цій сфері. Такий підхід до класифікації допомагає покращити координацію між органами управління і забезпечити ефективність виконання завдань відповідно до їх спеціалізації [18].

Під час реалізації державної політики у сфері безпеки державного кордону України виникає ряд ключових викликів і загроз, які потребують всебічного аналізу та комплексного вирішення, зокрема:

1. Збройна агресія РФ, а також ймовірність ескалації конфліктів у прикордонних районах, створюють серйозні загрози для безпеки державного кордону України.

2. Відсутність чітких домовленостей щодо регулювання державних кордонів з деякими сусідніми державами створює потенційні загрози для територіальної цілісності та національної безпеки України.

3. Недостатня координація між державними органами, яка ускладнює ефективне виконання завдань з охорони державного кордону.

4. Недостатнє фінансування не дозволяє впроваджувати необхідні заходи з модернізації технічного забезпечення та підвищення боєздатності підрозділів, відповідальних за охорону державного кордону.

5. Потреба в модернізації технічного забезпечення для більш ефективної охорони кордонів, що включає застосування новітніх технологій для моніторингу та захисту прикордонних територій.

6. Низький рівень укомплектованості прикордонних підрозділів особовим складом.

7. Ризик проникнення на територію України агентів, терористичних засобів та організації диверсій з боку таких угруповань.

8. Зростання активності транскордонних злочинних груп, які становлять значну загрозу для національної безпеки. Ці групи стають все більш організованими та технологічно оснащеними, що ускладнює їх виявлення та протидію [16].

Така ситуація вимагає комплексного та системного підходу, який передбачає координацію дій між усіма рівнями влади, вдосконалення нормативно-правової бази та посилення матеріально-технічного забезпечення органів влади, відповідальних за охорону державного кордону України.

Реальні та потенційні виклики й загрози національній безпеці України у сфері охорони державного кордону, спричинені повномасштабною збройною агресією РФ, актуалізували потребу у розробці нових підходів до розвитку та модернізації системи охорони кордону, що зумовлено тимчасовою втратою контролю над окремими ділянками державного кордону; мінуванням значних

територій України; тимчасового закриття пунктів пропуску та контролю на ділянках кордону з рф, Республікою Білорусь і центральній ділянці кордону з Республікою Молдова [16].

Ключові засади державної політики у сфері безпеки державного кордону включають прогнозування ситуації на кордонах, а також розробку і реалізацію заходів, спрямованих на оптимізацію координації між державними органами в прикордонній сфері. Основні аспекти цієї політики охоплюють:

- вдосконалення правового регулювання формування та реалізації політики безпеки кордону;
- прискорення процесу делімітації та демаркації державного кордону України;
- впровадження європейських норм і стандартів у систему прикордонного контролю;
- створення сучасної прикордонної служби, здатної ефективно захищати національні інтереси на державному кордоні;
- розвиток прикордонного та міжнародного співробітництва для боротьби з транскордонною організованою злочинністю;
- ефективне управління матеріальними ресурсами для забезпечення надійної прикордонної охорони;
- розвиток прикордонної інфраструктури, включаючи будівництво та модернізацію прикордонних споруд і пунктів пропуску;
- поглиблення співпраці з сусідніми державами;
- впровадження механізмів для забезпечення відкритості та прозорості діяльності ДПСУ, що підвищує довіру громадськості та забезпечує підзвітність її дій [5, 6 с. 328–335]. Ці заходи спрямовані на зміцнення національної безпеки та забезпечення суверенітету України шляхом надійної охорони її державного кордону.

Сучасні виклики національній безпеці України вимагають перегляду стратегічних документів з управління кордонами для покращення нормативно-правового забезпечення безпеки державного кордону. Потрібно продовжувати створювати ефективну систему інтегрованого управління кордонами, посилювати ДПСУ і забезпечити її здатність захищати кордон. Головні цілі забезпечення безпеки державного кордону – захист суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності кордонів, реалізація політичних і економічних інтересів, відновлення територіальної цілісності та реінтеграція окупованих територій. Питання прикордонної безпеки повинні вирішуватися на всіх рівнях влади, від місцевих органів самоврядування до національних урядових структур, що координують свої зусилля для забезпечення належного контролю та охорони кордону, а також захисту прав громадян і територіальної цілісності України [7, с. 189].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, забезпечення безпеки державного кордону України є складним завданням, що потребує комплексного підходу за участю державних органів, місцевого самоврядування та громадянського суспільства. Це питання залишається важливим з моменту здобуття незалежності України, оскільки забезпечення суверенітету і територіальної цілісності неможливе без охорони кордонів. Досвід останніх років засвідчив, що втрата контролю над кордоном може призвести до втрати контролю над територіями країни, що унеможлиблює формування та реалізацію ефективної внутрішньої та зовнішньої державної політики. Збройна агресія РФ і окупація частини територій підтверджують необхідність вдосконалення державної політики щодо безпеки державних кордонів для гарантування національної безпеки в контексті ґрунтовного аналізу теоретичних основ і принципів публічного управління в цій сфері, вдосконалення законодавства у питаннях прикордонних територій, міграції та правоохоронних органів, забезпечення захисту прав і свобод громадян при перетині кордону, підвищення

ефективності протидії транскордонним загрозам, удосконалення діяльності контрольні служби і доцільності застосування правових інструментів для боротьби з тероризмом та злочинністю на кордоні та прикордонній території.

Література

1. Декларація про державний суверенітет України: Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР) від 16.07.1990 Номери: № 55-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>

2. Камінська Н. В. Пріоритети правового забезпечення захисту державних кордонів. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*, 2017. Т. 28. № 1. С. 40–46.

3. Ксензюк А. Я. Поняття та значення прикордонної безпеки держави. *Київський часопис права*, 2021, № 4. С. 38–42.

4. Національна безпека України методологічні аспекти, стан і тенденції розвитку : навчальний посібник / за ред. Нижник Н.Р., Ситник Г.П., Білоус В.Т. Ірпінь : Академія ДПС України, 2000. 304 с.

5. Нікіфоренко В. С. Поняття та сутність державного управління у сфері забезпечення прикордонної безпеки України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*, № 12, 2014. URL : www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=878

6. Нікіфоренко В. С. Особливості державної політики у сфері забезпечення безпеки державного кордону. *Юридичний бюлетень*. Одеса, 2019. Вип. 11. Ч.1. С. 328–335.

7. Нікіфоренко В. С. Стан теоретичного дослідження проблем безпеки державного кордону як складової національної безпеки. *Науковий юридичний журнал «Правові новели»* № 5, 2018. С.185–193. URL : http://legalnovels.in.ua/journal/5_2018/26.pdf

8. Про державний кордон України : Закон України від 4 листопада 1991 р. № 5. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12#Text>

9. Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 03.04.2003 № 661-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text>

10. Про Збройні Сили України: Закон України від 06.12.1991 № 1934-ХІІ. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text>
11. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
12. Про оборону України : Закон України від 06 грудня 1991 р. № 1932-ХІІ. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>
13. Про правонаступництво України : Закон України від 12.09.1991 № 1543-ХІІ. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1543-12>
14. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>
15. Про Стратегічний оборонний бюлетень України : Указ Президента України від 6 червня 2016 р. № 240/2016. URL : http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/U771_12.html
16. Про схвалення Стратегії інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 687-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-2019-%D1%80#Text>
17. Слободян І. А. Організаційно-правове забезпечення функціонування системи управління у сфері безпеки та охорони державного кордону. *Інвестиції: практика та досвід*, №11–12, 2022. С. 122–126.
18. Цевельов О. Є. Безпека державного кордону: погляди на її зміцнення в сучасних умовах. *Молодий вчений*, № 3 (91), 2021. С. 20–27.
19. Юридична енциклопедія : у 6 т. / редкол. : Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ : Українська енциклопедія, 1998. Т. 1: А–Г. 152 с.

References

1. Verkhovna Rada of Ukraine (1990), The Law of Ukraine "Declaration of State Sovereignty of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text> (Accessed 28 Aug 2024).

2. Kaminska, N.V. (2017), "Priorities of Legal Support for Border Protection", *Scientific Notes of V.I. Vernadsky Taurida National University. Series: Legal Sciences*, vol. 28, no. 1, pp. 40–46.

3. Ksenzuk, A.Ya. (2021), "The Concept and Significance of State Border Security", *Kyiv Legal Journal*, vol. 4, pp. 38–42.

4. Nyzhnyk, N.R., Sytnyk, H.P. and Bilous, V.T. (2000), *Natsionalna bezpeka Ukrainy: metodolohichni aspekty, suchasnyi stan ta tendentsii rozvytku* [National Security of Ukraine: Methodological Aspects, Current State, and Development Trends], Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, Irpin, Ukraine.

5. Nikiforenko, V.S. (2014), "The Concept and Essence of State Management in the Field of Border Security of Ukraine", *Public Administration: Improvement and Development*, vol. 12, available at: www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=878 (Accessed 28 Aug 2024).

6. Nikiforenko, V.S. (2019), "Features of State Policy in the Field of Border Security", *Legal Bulletin*, vol. 11, no. 1, pp. 328–335.

7. Nikiforenko, V.S. (2018), "The State of Theoretical Research on Border Security Problems as a Component of National Security", *Legal Novel Scientific Legal Journal*, vol. 5, pp. 185–193, available at: http://legalnovels.in.ua/journal/5_2018/26.pdf (Accessed 28 Aug 2024).

8. Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine "On the State Border of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12#Text> (Accessed 28 Aug 2024).

9. Verkhovna Rada of Ukraine (2003), The Law of Ukraine "On the State Border Guard Service of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text> (Accessed 28 Aug 2024).

10. Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine "On the Armed Forces of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text> (Accessed 28 Aug 2024).

11. Verkhovna Rada of Ukraine (2018), The Law of Ukraine "On the National Security of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (Accessed 28 Aug 2024).

12. Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine "On the Defense of Ukraine", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1932-12> (Accessed 28 Aug 2024).

13. Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine "On the Succession of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1543-12> (Accessed 28 Aug 2024).

14. President of Ukraine (2020), Decree "On the Decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated September 14, 2020 'On the National Security Strategy of Ukraine'", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text> (Accessed 28 Aug 2024).

15. President of Ukraine (2016), Decree "On the Strategic Defense Bulletin of Ukraine", available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/U771_12.html (Accessed 28 Aug 2024).

16. Cabinet of Ministers of Ukraine (2019), Order "On Approval of the Integrated Border Management Strategy for the Period Until 2025", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-2019-%D1%80#Text> (Accessed 28 Aug 2024).

17. Slobodyan, I.A. (2022), "Organizational and Legal Support for the Functioning of the Management System in the Field of Border Security and Protection", *Investments: Practice and Experience*, vol. 11–12, pp. 122–126.

18. Tsevelyov, O.Ye. (2021), "State Border Security: Perspectives on Its Strengthening in Modern Conditions", *Young Scientist*, vol. 3 (91), pp. 20–27.

19. Shemshuchenko, Yu.S. (1998), *Yurydychna entsyklopediia: u 6 t.* [Legal Encyclopedia: in 6 vols.], Ukrainian Encyclopedia, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 29.08.2024 р.